

Foi'a besericésca si scolastica.

Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Julia
si Fagarasiu.

Apare in 1 si 15 st. n. a fia-carei luni.

Abonamentele de cate 6 fl. v. a. pre anu se se adreséze
la tipografi'a seminariului gr. catolicu in Blasiu.

Manuscriptele si corespondintiele se se trimite francate
la redactiuni.

Anulu I.

Blasiu 1 Februarin 1888.

Nr. 9.

Partea besericésca.

Ceva despre fabul'a papisei Joana

de Dr. Victoru Szmigelski.

(Fine).

Prin delaturarea lui Ignatiu au fostu ajunsu Bard'a si Gregoriu Asbest'a de o cam data la scopulu, care si-l'au fostu prefiptu. Prudinti'a le impuneá acum, se nu grabesca prea tare cu restaurarea scaunului patriarchalu. Ei sciau prea bine, cá prin pretins'a conspirare a lui Ignatiu in contr'a imperatului nu voru poté justificá in aintea poporului purcederea lor cea despotica facia cu patriarchulu. Densii se decisera deci, se cerce mai antaiu a induplecá pre Ignatiu la resignare, cá asia de o parte se aiba mana libera in inlocuirea lui, éra de alta parte se imbrace golatatea purcederei loru celei violente macaru si numai in o aparintia de dreptu. Deja a trei'a di dupa ce fu deportatu patriarchulu, se infacisia la acest'a o deputatiune de episcopi¹⁾, si cu cate va dile dupa ace'a o alta deputatiune de episcopi, patricii si oficiali inalti cu scopulu de a-lu induplecá, se renuntie²⁾. Dara incercarile acestea au fostu desierte. Ignatiu nu se clatiná. In alungarea sa nu aflá densulu unu necasu personalu, ci o proba aspra si o suferintia grea a besericeii sale, care éra pre calea de a primí in loculu lui de pastoriu un'a dintre creaturele lui Bard'a. Densulu intielegeá a fara de ace'a, cá inimicii usioru aru poté faurí din renuntiarea lui o arma noua in contr'a lui, dupa ce renuntiarea acést'a se poteá considerá cá si o recunoscare tacuta a crimei, cu care 'lu acusase Bard'a. Si pentru tote acestea elu mai preferiá se suferi,

decatu se abdica. Astu feliu Bard'a si socii lui pre urma se decisera a inlocuí pre Ignatiu fara de a mai asteptá, pana candu acest'a va resigná.

Momentulu acest'a nu l'a aflatu pre Bard'a nepregatitu. De multu s'a fostu sfatuitu elu cu nepotulu seu despre barbatulu acel'a, care aveá se fia urmatorulu lui Ignatiu¹⁾. Preapoterniculu Bard'a voiá se scóta pre Igatiu pentru totu de un'a din scaunulu patriarchalu si se-i rapesca ori ce sperare de a mai ajunge vre o data la demnitatea de mai in ainte. Pentru ace'a a cercatu in partid'a sa dupa unu barbatu, care in urm'a relatiuniloru sale familiare si personale si a facultatiloru si insusiriloru sale se bucurá de o védia catu se pote de mare. Barbatulu acest'a, de care aveá Bard'a lipsa asia de mare, a fostu Fotiu.

Fotiu se bucurá de faim'a ortodocsiei si pana acum nu a fostu luat parte batetoria la ochi in lupt'a indreptata in contr'a lui Teoctistu, a Teodorei si a lui Ignatiu. Elu éra nepotulu patriarchului Tarasiu²⁾ si éra inruditu si cu famili'a imperatésca³⁾. Elu éra daruitu cu darurile cele mai stralucite ale spiritului, posiedeá o energíia extraordinaria si o sciintia si eruditiune atatu de mare, incatu intreceá

¹⁾ Nicet. I. c. p. 229: καὶ πλείστα κατ' ἑαυτοῖς συσχεωμένοι καὶ πείσαν κεννηχότους βουλήν. Libell. synod. Pappi. I. c.: ἐν παλαιῇ σύνοδον ἀφ' ἧ ποιησόμενοι.

²⁾ Phot. ep. 2. encycl. si ep. 2. ad. Nic. P. numesce pre Tarasiu τὸν ἡμέτερον πατριόθεν.

³⁾ Cedr. I. c. p. 428: Ἦσαν δὲ τῆ τοιαύτης βασιλίδι (Θεοδόσῃ) — ἀδελφαὶ δὲ τῆς, Σοφία, Μαρία καὶ Εὐφρόνη. — Εὐφρόνη δὲ (συνηγάθη) Σοφίῳ πατριῶν, ἀδελφῶν τυγχάνοντι Φωτίου τοῦ μετὰ ταῦτα πατριάρχου. Baron. an. 855 n. 52. ex Joh. Curop. Cont. Thoph. IV. 22. I. c. p. 174 ur.

¹⁾ Nicet. I. c.

²⁾ Nicet. I. c. p. 225 ur. Libell. synod. Pappi. n. 148 I. c. p. 417.

pre toti contemporanii sei. Elu avea o cultura sociala forte fina, precum si art'a de a castiga simpatia omeniloru. Studiile lui, cari se estindeau si asupra teologiei, talentulu lui oratoricu si cunoscintia lui de omeni inca 'lu faceau aptu pentru o catedra archieresca. Superioritatea lui cea spirituala avea se se manifesteze in modulu celu mai stralucitu, dupa ce va fi ajunsu densulu in celu de antaiu scaunu episcopescu alu imperatiei. Densulu intruniá deci in sine tote facultatile si insusirile, cari le cercá Bard'a in barbatulu acel'a, de care avea acum lipsa¹⁾. Si din tote cele insirate si noi amu judecá, cumcá Fotiu intre alte impregiurari ar' fi servitu spre fal'a scaunulu patriarchalu si a besericeii intregi. Dara pre barbatulu acest'a 'lu affa Bard'a chiaru in cerculu omeniloru sei, si societatea acést'a a lui Fotiu a datu directiune intregi activitati de dupa ace'a a lui, si zelulu lui de a-si intari nocanonic'a positiune, ce a castigat'o cu ajutoriulu si din gratia lui Bard'a, a nasentu desbinarea cea mai trista a besericeii lui Christosu. Ne-ar' abate prea tare, decá amu voi, se demonstram acum mai pre largu legatur'a, care a fostu esistatu mai inainte intre Bard'a si Asbest'a de o parte si intre Fotiu de alta parte, si pentru ace'a ajunga ne aci a ne provocá numai in generalu la documintele istorice, cari ne-au ramasu de pre tempulu acel'a si cari adeverescu, cá Fotiu se affase intre familiarii lui Bard'a si ai lui Gregoriu Asbest'a cu multu mai inainte de ce ar' fi ajunsu densulu patriarchu²⁾.

Acusi se vorbiá in capitala mai numai de proto-secretariulu Fotiu, candidatulu aulei la demnitatea patriarchala, si cu ridicarea lui in scaunulu patriarchalu inca nu intardiara. Fotiu era pre atuncia numai laicu si primu in restempu de siese dile tote ordurile: in 20 Decembre se faci calugaru si clericu, in diu'a urmatoria lectoru, in diu'a a trei'a ipodiacomu, in diu'a a patr'a diacomu, in diu'a a cinci'a preotu

si in diu'a a sies'a, adeca in 25 Decembre 857 fu consacratu de episcopu³⁾. Tote ordurile i-le-a conferitu Gregoriu Asbest'a, metropolitulu celu depusu de Ignatiu si de unu sinodu si suspinsu de Benedictu III.

Acést'a ar' fi istoria bizantina de pre tempulu, candu pap'a Benedictu III a condusu beseric'a. Cele ce s'au mai intemplat in Constantinopolu dupa ridicarea lui Fotiu in scaunulu patriarchalu pana la mortea lui Benedictu, adeca pana in 8 Aprilu 858, au fostu éra numai incercari mai multu séu mai pucinu violente de a induplecá pre Ignatiu la resignare, si meltiri astute, cari aveau scopulu de a micsora numerulu barbatiloru credintiosi lui Ignatiu. Despre lucrurile, cari s'au fostu intemplat in Constantinopolu mai pre urma, Benedictu III abia va fi avuta vre o scire. Atat'a scim, cá Fotiu nu s'a grabitu cu tramitarea entronisticii sale la Rom'a, pentru-cá inca totu mai sperá, cá meltiriloru lui Bard'a le va succede a storce dela Ignatiu resignarea si a delatrá astu feliu piedec'a cea mai de frunte, care trebniá se se opuna recunoscerei lui Fotiu de patriarchu din partea scaunulu apostolicu. Pre candu legatiunea imperatului si a lui Fotiu sosi in Rom'a, scaunulu apostolicu 'lu ocupase deja pontificele Nicolau I⁴⁾.

Din intréga considerarea acést'a se vede destulu de lamuritu, cá deja la finea anulu 856 Benedictu III se affa in fruntea besericeii crestine si cá deja pana la terminulu acest'a totu acel'a-si Benedictu III a fostu amanatu cam unu anu de dile deciderea causei lui Gregoriu Asbest'a. Intre tomu'a anulu 855 si intre primaver'a anulu 858 necum se se pota affa pentru pretinsulu pontificatu alu Joanei unu intervalu de doi ani si cate va luni, dara nici macaru unu intervalu de cate va luni nu se pote affa spre scopulu acel'a. Se intielege, cá dela domni dela „Tribun'a“ nu se pote acceptá, cá densii se se mai cugete si la astu feliu de coincidentie ciudate.

¹⁾ Genes. I. IV. l. c. p. 100: *κατά τε μὲν τῶν βελτιότων ἐπιτεροῦντα, κατὰ τε δὲ χθισμαλοῦμενον*. Leo Gr. p. 240 'lu numesce *λογιώτατον πάντων*. Asmenca si Georg. mon. c. 26. l. c. p. 286. Cedr. I. c. p. 433: *Φώτιον ἄνδρα ἐπὶ σοφίᾳ γνῶριμον*. Zonar. I. c. p. 127: *Φώτιον — ἐν λόγοις ὀνομαστότατον*. Nicet. I. c. p. 229: *γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ῥητορικῆς τε καὶ φιλοσοφίας, καὶ δὴ καὶ ἱατρικῆς καὶ πάσης ὀλίγου δεῖν ἐπιστήμης τὸν θυράθεν τοσοῦτον αὐτῷ τὸ περιόν, ὅς μὴ μόνον σχεδὸν γράμματα τῆς κατὰ τὴν αὐτοῦ γενεᾶν πάντων διενεργεῖν, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς παλαιούς αὐτὸν διαμιλλῶσθαι*. — *Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν ἐκκλήσιαν αὐτὴν ἐπιτελεῖν ἔδει, καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸν διὰ τοῦτο βιβλίον τῆς ἀναγνώσεως οὐ κατὰ πάρεργον ἐπιμελήθη*. — *Σοφία τε κοσμικὴ καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ στρεφόμενων εἰδοκιμώτατος πάντων ἐνομιάζετο*.

²⁾ Nicet. I. c. p. 233: *(Γρηγόριος) μάλιστα δὲ πάντων παρὰ Φώτιον καὶ τοῖς αὐτοῦ συγγενέσι τιμώμενος μέγας τις ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ χορηγεῖται ἐπιστεῖστο*. —

(Φώτιος) ἐκ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως ὅλην τοῦ ἁγίου κατὰ τοῦ ἀναγνώστου (Γρηγορίου) μακρὰν ἐπιστάσαστο. Anast. I. c. p. 3: *Favebat autem his (Gregorio et sociis) quidam senator saecularis administrationis fungens officio a secretis, nomine Photius, qui ad patriarchale conscendere fastigium affectans cum eis seorsim colligebat et fideles quosque a sanctae communionis participatione avertebat, divinis interesse mysteriis, dum a Patriarcha Ignatio celebrarentur, penitus recusabat*. Stylian. I. c.: *Φώτιον τινὲ σχισματικῶν ὄντι... συνεργῶ χρησίμενοι πρὸς Βάρδαν τὸν παραδυναστεύοντα καὶ θεῖον Μεγαλὸν τοῦ βασιλέως*. Sym. I. c. p. 671. c. 32: *(Φώτιος) Γρηγόριον τινὲ τῆς Συναγωγῆς ἐκκλησιαστικῆς γενόμενον ἐπιστάσων φιλιάσεται ἀντὶ τούτου τε καὶ ἄλλοις τισὶν ἐπ' ἐκκλήσιασι καθηρομένοις — οὗ εἰς τὸν οἶκον Φωτίου συνερχόμενοι καὶ μετὰ Γρηγορίου στρεφόμενοι κατὰ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου μελετῶντες ἦσαν*. Nicol. ep. 11. ad Phot. I. c. p. 250: *Si quidem et ex schismaticorum, sed et cum ven. frater — Ignatius Constantinopolitanam regeret ecclesiam a sancta communionis participatione contra regulas avertentium parte fuisse dignoscere*.

³⁾ V. Cuper De Patr. Cpl. n. 645. p. 110.

⁴⁾ Nicol. I. ep. I. l. c. p. 160; ep. 9. p. 218; ep. 10. p. 241; Anast. Bibl. Praef. I. c. p. 147.

Inchiamu cu argumentulu acelu, care ni-lu oferesce

6. *Marturisirea lui Fotiu despre succesiunea pontificiloru romani, cari au traitu pre tempulu lui.* Marturisirea acelu, care e cu adeveratu demna, se formeze inchiarea excursului nostru, se afla in opulu lui Fotiu numitu *Λόγος περί της του αγίου Πνεύματος μυσταγωγίας*. In scrierea acelu cetimu urmatoarele cuvinte ale lui Fotiu: *Deunadi, si inca nu a trecut generatiunea a trei¹⁾, acelu Leo de mare nume, care se pote mandri si cu minuni, nimicindu ori ce pretecestu ereticu alu toturoru; — Pentru acea a datu nu numai ordinatiune si lege chiaru in cetatea Romei, ca dupa scrierile sacre cele mistice santulu simbolu alu credintiei nostre in acelu tipu, in care elu a sunatu din vechime atatu in cuventarile catu si in decisiunile sinodeloru, se se vestesca grecesce chiaru si la acea, cari vorbescu limb'a Romaniloru, ci si intarindu statorirea dogmei a datu de scire prin rogari si cuventari si epistole sinodale, ca pretotindenea in eparchiele, cari veneresca cu pietate demnitatea pontificala si egemon'a Romaniloru, se se recunosca si se se deprinda acelu-si lucru. Si pracs'a acelu se observá nu numai pana ce densulu era arhieru, ci si blandulu si dreptulu si prin lupte ascetice stralucitorulu Benedictu celu gloriosu, care a fostu dupa acelu eredele scaunului arhierescu, se siliá a nu remane in apo'a lui intru imbracisiunea si intarirea acestui lucru, desi tempulu 'lu puneá in apo'a acelu'a. Era deca cine va²⁾ dupa acea cu limba ustata, care falsifica ori ce, — tundeá impregiuru si vatemá pracs'a amintita a besericeloru, care e cea mai pia si mai veneranda, — elu va fi sciindu³⁾. Tonulu, in care Fotiu impintenatu de ur'a, ce o nutria facia cu scaunulu Romei, vorbesce despre pap'a Nicolau I precum si desvoltarea cronologica a argumentarei, care o propune Fotiu in cele citate, ne indreptatiescu, se asteptamu dela densulu si amintirea pontificalu, care se pretinde a fi ocupatu scaunulu Romei intre Leo si Benedictu, fia acelu pontifice pretins'a papisa Joana séu ori cine. Dara lui Fotiu nici prin minte nu i-a*

1) Generatiune (γενεά) = unu restempu de 30 ani.

2) Intielege pre pap'a Nicolau I.

3) Φωτίου Πατριάρχου λόγος περί της του αγίου Πνεύματος μυσταγωγίας ed. Hergenröther Ratisb. 1857. p. 94 urr. n. 87—88: Χθές, και ούτω δευτέρα γενεά παρήλθε, λέων έκείνος ό περιώνυμος, ό και θαύμασιν έχων εστιν ος ένοσηνέσθαι, πάσαν άλλάντων εκκόπτων προήμασιν αίρετικην. . . . Λύπερ ού μόνον έν αύτη τη Ρωμαίων πόλει προγράμματό τε και προθήματα εθετο, κατά τις μυστικας ιστορίας το ιερών της πίστεως ήμων σύμβολον, καθ' έν τρόπον και κατά άρχάς συνοδικούς και φωναίς και ψηφίσμασιν εκτίφωρηται, Ελλάδα γλώσση και παρ' αυτοίς έκείνοis τοίς την Ρωμαίων φωνην άπαγγέλλεσθαι, άλλέ και πανταχού των έπαρχιών, αί την Ρωμαίων άρχιερωσύνην δι' ευλαβείας και ήγερμονίαν άγρουσι, τό αυτό

trecutu, se amintésca ceva despre unu faptu atatu de notoriu si de alta parte atatu de rusinatoriu pentru scaunulu Romei, precum ar' fi fostu faptulu pretinsu, ca pre tempulu acelu si anume intre Leo si Benedictu o muiere ar' fi usurpatu tempu de doi ani conducerea besericei. Si Fotiu a scrisu opulu acelu de securu dupa anulu 885, pentru-ca intr'ensulu amintesce si pre pap'a Adrianu III (884—885);⁴⁾ astu feliu densulu nu poteá se nu scia pre tempulu acest'a faptulu acelu scandalosu.

Argumentele acestea voru fi de ajunsu spre a demonstra, ca istori'a papisei Joana are se se insire intre fabule. Nu voiu cerca, se aretu, cum s'a nascutu fabul'a acelu⁵⁾, pentru-ca nu voiu se ocupu cu cestiunea acelu prea multu din spatiulu si altu cum destulu de angustu alu Foiei nostre. Observu inse atatu, ca nu se afla nici cea mai mica alusiune la fabul'a acelu in nici unu productu alu literaturiei apusene pana la anulu 1250, era in documinte de ale literaturiei resaritene s'a stracuratu amintirea acestei fabule mai antaiu abia pre la finea vecului alu XV-lea⁶⁾.

Candu am inceputu a publica disertatiunea acelu, marturisescu, ca voiam se capacitezu si pre cei dela „Tribun'a“. Dara eta ce convingere mi-am castigatu de atuncia inoce: Sciutu este, ca la alte popore esista multe diuare de acelea, cari dandu-si unu aeru de seriositate si de superioritate intelectuala propunu neadeveruri referitorie la institutiuni de ale beserice catolice numai pentru acea, pentru-ca semper aliquid haeret. Domnedieu se ne feresca, se nu avemu si noi astu feliu de organe de ale opiniunei publice! Dara eta „Tribun'a“ se pare ca voiesce, se impla lacun'a acelu a presei nostre. Se nu-mi dica domnii dela „Tribun'a“, ca scirile picante, cari le aducu numerii 244 si 261 ai „Tribunei“ din anulu trecut cu inscriptiunile sensationale *Unu dignitariu bisericescu, care fura fete si O fata rapita de calugaritie*, si cari sciri representa publiculu manastirile de calugaritie ca nescie institute de prostituire, s'aru fi stracuratu

φρονειν και πράττειν, αραίς τε του δόγματος το άμετάθετον ασφαλίσταμενος και λόγους και γράμμασι συνοδικούς διεπέμψατο. Και ήν ή πρόξιος ούκ αύτου μόνον άρχιερατεύοντος το σεβάσιμον έχουσα, άλλέ και ό πρώτος και επιεικής και ασχητικος άγών ένισχυθείς ό κλεινός Βενέδικτος ό μετ' εκείνον του άρχιερατικού θρόνου διάδοχος, τό αυτό και στέργειν και κρατέειν ού την δευτέραν τάξιν έχειν έσοπύδαζεν, ει και δευτερείων αυτών ό χρόνος επέταπτεν. Εί δε τις μετ' εκείνοis γλώσση δολερά και τί μη πλαττωμένη. . . . το ήνδέρ θεοσεβέστατον και ώφέλιμώτατον έργον των εκκλησιών περιέχειρό τε και έλευγματο . . . αυτός ήν ειδείη.

4) V. n. 89. p. 100 ur.; Animadv. in Phot. p. 132.

5) V. incercarea acelu la Döllinger, Papst-Fabelu ed. München 1863. p. 23 urr.

6) V. Döllinger l. c. p. 5. 21.

in colonele „Tribunei“ numai din nebagarea de sēma a culegatorilor de litere. Concedu inse din parte-mi, cā domnii dela „Tribun'a“ in casuri de acestea se voru poté provocā la isvore, si inca la ce isvore! In numerulu 261 se provoca chiaru la „Neues Pester Journal“, si prin urmare la adeveratatea scirei amintite nu incupe nici o indoiala! Mare e credinti'a domniloru de „Tribun'a“! Si acēst'a o sustienu eu cu atatu mai vertosu, de ore ce casulu, despre care vorbesce scirea amintita, se dice, cā s'a intemplatu chiaru in orasielulu Cette din sudulu Franciei si prin urmare „Neues Pester Journal“ nu a potutu se fia sedusu, ci pōte servi „Tribunei“ cā unu documentu demnu de crediementu! Nu asia se nutresce semtiulu religiosu si moralu alu poporului, ci din contra eu asi fi doritu, cā chiaru si scol'a romanēasca de fetitie din Sibiu se fia fostu dela inceputu de o data si manastire de calugaritie, si dēca domnii dela „Tribun'a“ nu aru intielege ori nu aru voi se intielēga, pentru ce asi fi nutritu dorinti'a acēst'a, le-asi raspunde: Chiaru si numai pentru-cā atuncia colonele „Tribunei“ le-aru fi potutu ocupā lucruri cu multu mai folositorie decatu espectorarile lungi de deunadi ale susceptibilitatii vatemate.

Observatiuni

cu privire la raportulu, ce esiste intre beserie'a romanēasca greco-catolica si beserie'a romano-catolica.

Din numerulu 7 alu „Foiei besericesci“ cetitorii nostri s'au potutu convinge, cā „Telegrafulu Romānu“ din Sibiu in primulul seu dela 1^{is} Septembre 1887 Nr. 89 a reprobatu fara nice unu temein participarea Romāniloru greco-catolici la jubileulu sacerdotalu alu Santiei Sale Pap'a Leonu alu XIII.

Dar' „Telegrafulu Romānu“, care si-a propusu se desarmeze cu totulu pre „acele diarie, cari si-au facutu unu idolu de a preamari si a se inchinā celoru din Blasiu“, nu se multiamesce numai cu reprobarea participarei nōstre la jubileulu amintitu, ci in acēl'a-si articulu face si nesce observatiuni fōrte interesante cu privire la raportulu, ce existe intre beserie'a romanēasca greco-catolica si beserie'a romano-catolica. Ansa la aceste observatiuni i-au datu cuvintele, ce le-a rostitu episcopulu latinu Laurentiu Schlauch catra clerulu greco-catolicu cu ocaziunea instalarei sale de episcopu alu Oradei-mari. Cuvintele rostite de numitul prelatu, dupa cumu ne spune „Telegrafulu Romānu“, suntu acestea: „pre noi ne unesce o legatura intima, avemu unu capu alu besericeii, o credintia si o patria“.

Ēta acumu si comentariulu „Telegrafului Romānu“ la cuvintele citate!

„Ori ce omu nepreocupatu va vedē in responsulu acēst'a laconicu raportulu, ce exista intre beserie'a romano-catolica si cea greco-catolica“.

„Pana bine de curfndu beserie'a greco-catolica mai avea si unu caracteru nationalu ōre-care, dar' incetulu cu incetulu acestu caracteru incepe a disparē si a face locu cosmopolitismului intrupatu in sinulu besericeii catolice“.

„Despre aceea, cā romānii greco-catolici ar' avē unu capu cu romano-catolicii, noi nu avemu se ne indoimū, si nici le stricāmu gustulu, dēca nu au destulu cu capeten'a diecesei, ci trebue se mai alerge si pre la Rom'a si Strigoniū, dar' cumu-cā credinti'a Romāniloru greco-catolici este si ar' fi totu un'a cu a romano-catoliciloru, noi tare ne indoimū, si aici de basa nu avemu se luāmu pre cei ce au peregrinatu prin iustitutulu de propaganda fide, ci pre poporulu romānu de confesiunea unita cu beserie'a Romei“.

Dēca tōte acestea s'ar' fi scrisu de unu diariu strainu seau de unu diariu din tiēr'a romanēasca, unde se afla multi barbati, chiaru si de pusefiune inalta, cari nu prea cunoscu relatiunile nostre politice, sociale si religiose, atunci nu ne-amu mirā de locu de astufeliu de neesactitāti, dar' cāndu vedemu, cā aceste neesactitāti se publica acēi in Transilvani'a de nesce domni, cari nici macaru in Sibiu nu se potu mișcā, fara de a intēpinā la totu pasiulu unu unitu, atunci cu dreptu cuventu trebue se ne mirāmu de asertiunile „Telegrafului Romānu“, care are menirea de a lamuri cestiunile religiose.

Din ignorantia nu au potutu isvori acele neesactitāti, pentru-cā ori ce Romānu din Ungari'a, care a invetiatu pucina carte, trebue se scia, cā provinci'a metropolitana greco-catolica de Alb'a-Julia nu atērna de locu dela archiepiscopulu din Strigoniū. Ēr' domnii dela „Telegrafulu Romānu“, dēca voiescu se scrie despre raporturile nostre cu beserie'a catolica, ar' trebui se cunōsca celu pucinu actele si decretele celoru doue concilie provinciale tiente in Blasiu la anulu 1872 si 1882 si atunci ar' scē si densii, cā romānii greco-catolici nu au se alerge pre la Strigoniū, de-ōre-ce chiaru capulu actualu alu provinciei nōstre metropolitane Escelenti'a Sa Domnulu Dr. Joānu Vancea in vorbirea sa tiente la deschiderea conciliului provincialu I a dechiaratu solemnu, cā in urm'a bullei papale dela 26 Novembre 1853 provinci'a nōstra metropolitana este scutita si libera pentru totu-de-a-un'a de ori-ce jurisdictiune, potere si prerogativa a primatelui din Strigoniū, si in autonomi'a sa nu atērna, de catu dela santulu Scaunu apostolicu¹⁾.

Asemenea nu a potutu isvori din ignorantia nice fras'a, prin care domnii dela „Telegrafulu Romānu“ se indoiescu „cumu-cā credinti'a romāniloru greco-catolici este si ar' fi totu un'a cu a romano-catoliciloru“, de-ōre-ce unirea unei beserice cu alta, fara de unitate in credintia, este unu conceptu, — cā se nu dīcemu absurditate, — ce nu pōte incapē nici in capulu unui pruncu, care numai din catechismu si-a castigatu cāte-va notiuni despre religiunea lui Christosu.

¹⁾ Vedi Conc. prov. I pag. XXVI.

De unde dara au isvoritu aceste *neesactități* publicate in „Telegrafulu Român“, deca din ignorantia nu au potutu isvorí? — Respunsulu se si-lu dee cetitorii nostri!

Pentru-cá si domnii dela „Telegrafulu Român“ se se convinga, cá noi nu potemu fi greco-catolici, fara a profesá aceea-si credintia cu beseric'a Romei, vomu aretá in pucine cuvinte, cá intre membrii besericeii intemeiate de Domnulu Christosu trebuie se fia unitate de credintia, si cá românii greco-catolici *de facto* profeséza aceea-si credintia cu beseric'a romano-catolica.

Intima si strinsa trebuie se fia legatur'a membriloru, cari se tienu de beseric'a Domnului Christosu, pentru-cá elu insu-si dice in rogatiunea indreptata catra Parintele seu cerescu: „si nu numai pentru acestia (adeca pentru Apostoli) me rogu, ci si pentru cei ce credu prin cuvântulu loru intru mine. *Cá toti un'a se fia, precum tu, Parinte, intru mine* si eu intru tine, cá si acestia intru noi un'a se fia . . . si eu slav'a, care mi-ai datu mie, o am datu loru, *cá se fia un'a, precumu noi un'a suntemu*“ (Jo. XVII 20—26). Acést'a uniune consiste mai vertosu in unitatea de credintia, care o recoménda santulu apostolu Paulu de repetite ori. Astu-feliu in epistol'a catra Efeseni (4 5) í-i îndemna pre credintiosi se tienu: „unu domnu, o credintia si unu botezu“, ér Corinteniloru (I. 1. 10) le adreséza aceste cuvinte pline de zelu apostolicu: „si ve rogu pre voi, fratiloru, pentru numele Domnului nostru Isusu Christosu, cá toti se *graiti aceea-si*, si se-nu fia intre voi imparechiaru (schisme), ci se fiti intemeiatu intr'unu gându si intr'o intielegere“. Aceste cuvinte suntu destulu de lamurite, pentru-cá se potemu intielege, cá membrii besericeii intemeiate de Domnulu Christosu trebuie se marturiséscu un'a si aceea-si credintia. De aceea vedemu, cá beseric'a catolica, de care odinióra se tieneau si orientalii, nu a suferitu in sinulu seu pre ereticii Ariani, Nestoriani, Monofisiti si altii, precumu nu suferu nici astadi pre sectarii aceia, cari nu voiescu a tienu credinti'a, ce a fostu incredintiata santei beserice spre conservare si propagare. Totu asia ar' purcede beseric'a catolica si facia cu Românii greco-catolici, deca acestia nu ar' marturisi aceea-si credintia cu membrii besericeii catolice. In casulu acést'a ea nu ne-ar' crutiá de locu, fiindu-cá nu se póte abate dela cuvintele marelui apostolu Paulu: „de omulu ereticu dupa un'a si a dou'a sfatuire te feresce“ (Tit. 3, 10).

Nici nu este de lipsa, cá cine-va se peregrinéze prin institutul de propaganda fide, pentru-cá se scie, cá credinti'a Româniloru greco-catolici este totu un'a cu credinti'a romano-catoliciloru. N'avemu de catu se cetimu cârtile nóstre besericesci, pentru-cá se ne convingemu, cá nu este articulu de credintia profesatu

de beseric'a romano-catolica, care se nu fia esprimatú in termini destulu de chiari si de beseric'a greco-catolica si greco-orientala. Chiaru si articulu principalu de credintia, care mai vèrtosu desparte beseric'a orientala de beseric'a catolica, adeca primatulu de jurisdictiune alu Pontificelului Romanu, inca se póte demustrá cu cuvinte scóse din cartile nóstre besericesci. Nu ne permite cadrulu acestui diariu a citá cuvintele din cestiu, si de aceea pre cei ce nu ar' admite asertiunea nóstre í-i rogámu se cetéscu opurile scrise in acést'a materia interesanta¹⁾.

Dar póte va intrebá cine-va, cá fruntasii besericeii orientale pentru-ce nu au vedintu din cartile nostre besericesci identitatea credintiei poporului romanescu cu credinti'a besericeii catolice?

Caus'a acestui fenomenu nu ne vomu incercá a o aflá, ci o lasamu se o afle *Acel'a, care cerca animale si rerunchii*. Cu tóte acestea nu ne potemu retiené, cá se nu observámu, cá piedec'a cea mai mare, ce a statu in calea unirei tuturor romaniloru cu beseric'a Romei au fostu si sunt póte prejudetiele si ur'a mostenita dela ambitiosii fanarioti ai Bizantiului in contra a totu ce este catolicu.

Acést'a ura si aceste prejudetie au impaingintu ochii multor'a, cá se nu póta vedé adevèrulu religiosu esprimatú cu atata chiaritate in cartile nóstre besericesci, dar celu pucinu pana acum de curendu nu au potutu impiedecá pre romanii ambelor confesiuni, cá se nu se intálnéscu cu dragoste fratiéscu pre acél'asi terenu de lupta si activitate, ori de cate ori a fostu vorb'a de aperarea si promovarea intereselor nostre nationale. In deceniile din urma in sa multi teneri greco-orientali si-au facutu studiele loru prin scólele protestantice din Germani'a, de unde pre langa multe idei incompatibile cu natur'a besericeii greco-orientale au importatu si unu indiferentismu religiosu fórtu fatalu, care si-a aflatu espresiuine chiar si in colonele organului metropoliei din Sibiu, cá-ci precum amu amintitu si in numerulu 7 alu foiei nostre, „Telegrafulu Romanu“ a dechiaratu, „cá nu este o singura beserica crestina, care se nu propage invetiaturile sublime ale lui Christosu“. Dela nesce barbati, pentru cari besericele calvinianiloru, unitariloru, quacheriloru, anabaptistiloru si altoru secte suntu totu un'a cu beseric'a „ortodoxa“, potemu asteptá, cá se-i vedemu trecendu in sinulu vre-uneia din acele beserice, dar' nici de cum nu potemu asteptá, cá ei se se intereseze de adevèrulu religiosu si se-lu caute cu acea dispositiune sufletéscu si anima curata, care este de lipsa pentru aflarea lui, nici nu potemu

¹⁾ Vedi: *Joannu Papiu*, Orientele catolicu, Gherla, 1885. — *Dr. Nerset Marianu*, Pravoslavi'a romána facia cu dreapt'a credintia romana, Cernautiu, 1886. — *Flosculus veritatis de ecclesiarum unione Romae 1862* (carte scrisa in veaculu trecutú de calugarii din Blasiu). — *Nilles*, Calendarium manuale Innsbruck, 1881.

asteptá, cá ei se intempine cu iubire pre romanii greco-catolici, cari se tienu de beseric'a Romai, adeca de aceea beserica, care totu-deamnia a combatutu si combate indiferentismulu religiosu, sustienendu susu si tare adeverulu, cá Fiulu lui Domnedieu nu a potutu descoperi, de catu numai o singura religiune si invetiatura domnedieésca, si nu a intemeiatu, de catu o singura beserica adeverata pentru mantuirea tuturor omeniloru, si cá este cea mai mare absurditate a dice, cumcá tóte besericele diferiteloru secte crestine, cari-si contradicu in doctrina, potu avé origine domnedieésca, seau propaga invetiaturile sublime ale lui Christosu.

Acestu indiferentismu religiosu, infratindu-se cu ur'a si prejudetiele eredité dela fanarioti, a produsu cele mai triste efecte. Astadi numai cu greu se potu intalni amendoue besericele romanesci pre unu terenu comunu pentru salvarea intereseloru nationale. Astadi greco-orientalii profitéza de nemarginit'a nóstra iubire de pacc, de toleranti'a si indulgenti'a nóstra, asia incatu se impartasiescu aproape eschisivu din beneficiile institutiuniloru nationale infintiate cu jertfe aduse de toti romanii fara deosebire de confesiune. Astadi beseric'a greco-catolica este insultata fara de nice unu temeiu chiar si in colónele organului metropoliei din Sibiu, er' unii barbati greco-catolici, cari si-au consumatu poterile intr'o lucrare neobosita pentru inffiorirea besericeii greco-orientale numai din consideratiune, cá si acésta beserica este romanésca, in locu de iubire si recunoscintia la adénci betranetie au trebuitu se intempine recéla si neincredere chiar din partea acelor'a, caror'a numai bine li-au facutu.

Domnii dela „Telegrafulu Romanu“ potu se spuna cetitoriloru loru, cá beseric'a romanésca greco-catolica 'si pierde incetulu cu incetulu caracterulu seu nationalu, dar' nici de cum acelor'a, cari cunoscú istori'a besericeii nóstre din trecutu, si viati'a ei de astadi. Nu ne vomu provocá la fapte, pentru-cá se dovedimu domniloru dela „Telegrafulu Romanu“, cá asertiunea loru este falsa, ci ne vomu restringe de astadata la citarea cuvinteloru unui magiaru, care in numerulu 22 alu diariului ungurescu din Pest'a „Religio“ astu-feliu se exprima despre beseric'a romanésca unita: „din punctu de vedere nationalu magiaru unirea Valachiloru intru nemicu nu se pare a fi mai folositoria pentru noi, de catu schism'a, ci din contra este mai stricaciósa, pentru-cá face cuceriri intre noi pre sém'a romanismului“¹⁾.

„Telegrafulu Romanu“ i place a imputá besericeii catolice cosmopolitismulu, si nu vede, cá prin acést'a recunósce fara de voi'a sa, cá beseric'a catolica este beseric'a cea adeverata. Insu-si Domnulu Christosu

voiesce, cá beseric'a sa se aiba unu caracteru de universalitate seau de cosmopolitismu, deórece a intemeiat'o pentru toti omenii din tóte tempurile, si de pre tóta suprafaci'a pamentului, dicéndu catra santii apostoli: „datumi-s'a tóta domni'a in ceriu si pre pamentu. Dreptu ace'a mergendu invetiati tóte popórele (éta universalitatea omeniloru!) invetiandu-i se pazésca tóte cate am poruncitu voue (éta universalitatea si unitatea credintiei!) si éta eu cu voi sum in tóte dilele pana la sfarsitulú veacului (aci se exprima universalitatea tempului!) (Mat. 28. 18—20). Dar' desi beseric'a catolica se nizuesce a uni intr'o singura societate religiosa pre toti omenii si astu-feliu a corespunde chiamarei impuse de intemeiatoriulu ei, totusi ea nu impiedeca desvoltarea individualitatéi nationale a diferiteloru popóre, ci din contra ajuta acésta desvoltare pre nenumerate cáli. Dovada despre acést'a este istori'a tuturoru poporeloru catolice. Magiarii suntu numai o mána de ómeni incungiuurati de popóre catolice forte puternice, si totusi nu si-au pierdutu individualitatéa loru nationala. Croatii suntu si mai pucini si cu tóte acestea au potutu se se avénte la o importantia politica, de care trebue se tiena contu intréga monarchi'a. Din care cauza potemu afirmá fara siovaire, cá déca Romanii nu s'ar' fi lipitu nici odata de ambitiosii patriarhi ai Constantinopolei, pre cari nici trufasiulu (titlu de „ecumenicu“ nu-i póte scapá, cá se nu impartasiesca sórtea imperatiei otomane, ci ar' fi remasu totu-de-a-un'a uniti cu scaunulu apostolicu alu Romei, atunci noi amu fi jocatu si amu jocá si astadi unu rolu cu multu mai importantu in concertulu popóreloru europene.

(Vá urmá).

Dr. Augustinu Bunea m. p.

Conferintiele pastorale.

de Dr. Joanu Popu.

b) In catu privesce cultivarea elementului scientificu, regulamentulu nostru dispune la pt. 7, cá pentru fia-care adunare se se elaboreze cate o tema luata seau din teologi'a pastorala, seau dogmatica si morala cu deschilinitu respectu la pastorirea sufleteloru.

Natur'a si caracterulu deregatorieii pastorale poftesce, cá toti cati se hotarescu a luá asupra-si acésta sarcina nu prea usiora, se fia multu pucinu versati si orientati in tote disciplinele teologice, in specia se cunósca isvorele teologiei, traditiunile apostolice si besericesci, se scie interpretá s. scripturi, pentru-cá se póta din ele scote arguminte de totu soiulu dupa trebuintiele diferite ale credinciosiloru, se fia acasa in dogmatic'a atatu positiva catu si polemica si in parte si in cea scolastica, se cunósca in deajunsu punctele si principale de capetenia a moralului, se aiba cunoscintie din dreptulu besericescu, cá se pota

¹⁾ Vedi: a szent unio. Dr. Laurán Ágoston. Nagyvárad 1885.

deslegă cestiuni iuridice pre catu se poftesce acést'a dela densii, — cunoscintie istorice, liturgice — rituale, pastorale s. a. Cu deosebire si in prim'a linia se recere, cá se se perfectioneze fia-care preotu in dogmatica si morala si in scienti'a pastorală. Preotulu cu privire la magisteriu e indetoratu a vesti cuventulu lui Domnedieu, a propmie poporului credinciosu tote adeveturile de credintia; se accepta dela densulu, cá se faca evidentu adevetulu religiunei si acést'a din tote laturile si tote punctele de vedere. Poporulu ascépta se anda din gur'a lui cuvintele vietiei eterne si a judecatei domnedieesci, se cunosca dela densulu, cá si dela unu profetu, faptele si fagaduintiele Domnului si vointi'a Lui. Nimene inse nu pote impartasi altuia acea, ce nu scie seau nu intielege, si nice preotulu nu 'si va pote împiini detorinti'a de magistru seau invetiatoriu, deca senguru nu va fi in chiaru cu adeveturile generale si speciale descoperite, daca elu senguru va orbecă si nu se va sci află si orientă in materi'a dogmatică.

Preotulu are se esplice esenti'a, natur'a, cauzele si efeptele virtutiloru si a vitiuriloru, si cum va poté face acést'a, fora cá se nu fie scrutatu si invetiatu a cunosce mai de aproape natur'a loru? Are se propuna si arete poruncile lui Domnedieu si a besericeii, si acesta catu se pote de lamuritu si chiaru, cá omenii se scie si se intieléga ce au de a face si ce nu li este iertatu se comita. In scaunulu marturisirei are se judece preste greutatea si inputaveritatea pecatelor, preste deschilinirea loru numerica si specifică, precum si asupr'a noveloru detorintie, cari resulta din pecatele penitentelui s. a. Totu atate lucruri, ce presupunu o cunoscintia fundata si detaiata a principialoru etice, pre cari le propune, esplica si comentéza moralulu crestinescu.

Pote preotulu de alta parte se fie ori catu de versatu si bine orientatu in de ale teologiei, posieda ori catu de frumose si estinse cunoscintie din tóte disciplinele teologice, deca nu va fi in chiaru cu principalele pastorale, cari radecinéza parte in dreptulu divinu si besericescu parte in natur'a omului, deca nu va cunosce in deajunsu organismulu, formatiunea si desvoltarea loru istorica, nu va pote dovedi in procederea s'a facilitatea, precisiunea si securitatea receruta. Pastoralulu ne invetia a cunosce in legatura si totu-odata in directiune practica tote norme positive si regulele temeinicé comprobate prin esperinti'a dilnica, cari trebue avute in vedere, deca voimu, cá se impartasim si altora cu cea mai buna modalitate cunoscintiele, ce le posedemu, si fara de cari remanemu numai nescari empirici fora se scimu inlaturá pedecile si greutatile obvenitore si fora se ne scimu află avendu a face cu omeni de diferite soiuri. Si apoi trebuindu preotulu, cá in fia-care di se aplice

si urmeze in casuri concrete regulele, indrumarile si instructiunile pastorale, de sine se intielege, cá nu este de ajunsu, deca le invetia numai odata, ci se poftesce cá in continuu se si-le inprospetéze in memoria.

Din acést'a cauza se si prescrie, cá din aceste discipline teologice cu deosebire se se aléga teme de elaboratu pentru fia-care conferintia; ér' din sum'a adeveturiloru dogmatice, etice si pastorale se voru tractá mai alesu si cu preferintia acele materii, din cari voru poté trage preotii mai multu folos, mai multa invetiatura practica. Teme de natura cu totul abstracta-filosofica si cari tractandu-se nu se potu aduce in óre-care legatura cu deregatori'a pastorală suntu nepotrivate si nu corespondu scopulu conferintieloru pastorale. Atare ar' fi pentru esemplu tem'a: „Influinti'a religiunei asupr'a desvoltarei intelectuale a omenimei“, ce nu de multu s'a elaboratu pentru o conferintia, si in care intimpinamu o multime de nume de ale filosofloru incepandu dela betranulu Heraclidu si pana la Kant, Fichte, Hegel etc: fora se potemu dá preste ceva de folosu pentru unu preotu din cura animarum. — Cá materia de tractatu potu servi si hotariri de ale Conciliiloru, decretelē S. Scaunu apostolicu, statutele diecesane, dispositiunile episcopesci, principia pastorale s. a.¹⁾ (Va urmă).

Din viéti'a pastorală.

Indrumari pentru pastorii sufletesci.

dupa Dr. A. Kerschbaumer
de Titu Budu.

Pre langa prudinti'a pastorală mai alesu in tempulu de acum au lipsa pastorii sufletesci de o istetime mare si de unu tactu bunu.

Fiindu noi pastorii poporului debue se stamu in fruntea poporului, inse chiaru acést'a recere o istetime mare.

Preotulu din Tirolu se duce in domineci cu poporulu si ia parte la reuniunile de vênatori si la probele de inuscari, si o face acést'a nu din petrecere, ci pentru-cá are ocaziune a studiá si acolo pre poporeni sci si pentru-ca scie cum-cà exercitiulu comunu léga pre poporeni catra parintele loru.

Preotulu din Tirolu lucra cu prudintia, dar' aceia carii si- petrecu cu poporeni in carcime nu lucra cu prudintia.

¹⁾ Cele aci dise privecsu mai de aproape teme desemnate prin conferintia si cari »trebuescu« lucrata pentru conferintia; sta inse in voia libera a preotiloru tractuali, cá se prelucre pre langa disertatiunea prescisa si alte tractate alegandu-si tem'a din celelalte discipline teologice, cari concediendu impregiurarile, se voru poté cetf in conferintia fora cá se se impiedece prin acést'a celelalte agende ale Conferintiei. »Praelegant quoque«, se dice in citat'a instructiune §. 11, »si qui de historia sacra, praesertim ad diocesan vel parochiam pertinente, vel alios tractatus composuerunt«.

Unu psihologu bunu, cu tactu bunu pote produce multu bine.

Inse nu e prudintia, a intorce manteu'a intracolo de unde sufla ventulu, pentru-cá se incungiuaramu neplacerile.

Se cuvine dara cá preotulu se fia prudentu si invetiatu, inse maic'a acestor'a e *umilinti'a clericala*.

Nu e nemicu mai uritu, decatu preotulu superbu, — preotii ingamfati suntu fariseii crestinismului.

Acel'a care indata ce pasiesce la altariulu Domnului viséza de parochia mare, de protopopia, canonicia si vladicia, pre acel'a visurile 'lu ducu la ingamfare.

Umilinti'a ne face capaci a primi grati'a lui Domnedieu, er' superbi'a inchide calea gratiei.

Pre cardinalulu Diepenbrock l'au batjocoritu nesce protestanti pre ulitie publice si densulu a suferitu batjocurile dicendu: mai bene se fimu noi batjocoriti de o miia de ori, decatu dintrai nostrii se vateme cineva numai odata pre vreunulu de alta confesiune.

Acést'a e umilintia. Preotii superbi cadu mai adese-ori decatu cei umiliti.

Preotulu umilitu dupa esemplulu s. Pavelu debue se se faca tuturora tote, chiaru din acést'a cauza se numesce pre sine si Pontificele Romanu: *servus servorum Dei*.

Poft'a de marire si ingamfare adese ori duce in curse si pre preotulu celu mai bunu.

Umilesce-te dara si taci, nu te falí cu succesele tale si te feresce de ambitiune, inse nu uitá nici acea cá de sagetile veninóse a invidiei nu e scutitu nime, si te mangaiá cá si Isusu are inimici.

Amic'a umilintiei e blandeti'a, — acést'a in-frumsetéza forte pre servulu lui Domnedieu.

Blandeti'a, face cale la animele omeniloru. Cu o lingura de miere poti prinde mai multe musce, decatu cu o bute de otietu.

Dorere adeseori vedemu preoti duri si iubitori de certe.

O muiere a statutu mai o ora inaintea usiei parocului, pana in urma esindu paroculu a strigatu catra dens'a: ce vrei? pentru-ce nu vini in launtru? Tremurandu a respunsu muierea: „m'am temutu“. — Ore unu atare preotu duru scie cuvintele: veniti la mine cei osteniti si necajiti, eu voi mangaiá pre voi.

Aievea dintre preoti unii in locu de toiaagulu pastorirei porta bot'a duritiei.

Isusu Christosu ne-a invetiatu se fimu blandi. Nime nu se lasa bucurosu a fi batjocoritu si reu tractatu.

Veniti si ve marturisiti dupa olalta, strigá unu preotu, si nu s'a miscatu nime de fric'a lui.

Altulu se laudá cá in parochi'a lui nu cutéza in antea lui neci a se miscá poporeniei.

Acést'a lauda, e vrednica de Siberia.

Unu pruncu a risu odata in beserica, si preotulu de cate-ori la intempinatu totu de un'a l'a batutu.

Ore nu voru mesurá si lui cu acea mesura?

Intrebatu fiindu odata unu preotu betranu cum a ajunsu la acea etate frumosa, a respunsu: n'am lasatu neci candu se intre in casa mea aceste trei rele: *lenea, mani'a si beti'a*.

De buna séma e mare dignitatea ta parinte sufletescu, inse nu esci demnu de dens'a déca n'ai anima umilita, consciintia curata si iubire catra poporeniei tei.

Diamantulu totu diamantu remane si in tina, inse preotulu duru si bentoriu nu s'a facutu neci candu diamantu.

Estremitatile nu-su folositorie neci candu.

Celu ce nu-si iubescé diregatori'a s'a, duce o viétia forte trista, caci aievea e grea viéti'a aceluia care debue se faca totu mereu acele cari nu-i placu.

Atarui preotu e sarcina marturisirea credinciosiloru, cercetarea scólei si a morbosiloru.

Oh fara vocatiune se facu multe pecate, si se periclitéza fericirea multoru suflete.

Preotulu debue se duca viétia curata, cá nici umbr'a suspitiunei se nu se apropie catra densulu, de-orece lumea care iérta usioru pecatulu unui civilu facutu in contra curatieniei, pre preotu 'lu judeca in modulu celu mai aspru, caci cu totu dreptulu pote pofti fia care crestinu cá preotulu a carui chiamare e a judecá pre omeni in cele sufletesci, se duca o viétia nepetata.

Non tantum caste, sed et caute. Serva ordinem (onórea oficiului) et ordo servabit te.

Cutare preotu a intretienutu unu discursu atatu de trivialu, incatu o dómna din societate s'a simtitu indemnata a lu reflecta: parinte graiesce in modu mai cuvenitu de vesmentele ce le porti.

Varietáti.

† **Filonu Orbeanu** fostu parochu gr. cat. a Ielandielului dupa unu morbu atacatu de apoplecie si-a datu nobilulu seu sufletu la 20 l. c. la 6 óre a. m. in alu 60-lea anu alu etatei, si in 35 ani alu preotiei sale.

Remasitiile pamentesci ale in Domnulu repausatului se voru benecuventá la locuinti'a s'a in 22 l. c. la 11 óre a. m. dupa ritulu gr. cat., si dupa ace'a se voru depune spre eternulu repausu in Cemeteriulu dein locu.

Fia-i tieren'a usiora, si memori'a neuitata!

In diu'a de botezulu Domnului (18 Jan. st. n.) Escelenti'a Sa Prea santitulu Metropolitu Dr. *Joanu Vancea* incongiuratu de canonicii capitulari si de preoti din gremiu a celebratu cultulu divinu in beserica catedrala din locu cu ceremoni'a indatinata si dupa santirea apei a botezatu tenerimea dela institutele de invetiamentu si pre credintiosi, cari au fostu de facia.

(Post'a redactiunei). Dn. Tiron in B.: Se va publicá in nr. proximu.

Partea scolastica.

Icôn'a unei scôle bune.

(Urmare si fine).

Din celea, ce s'au pietrecutu inaintea ochiloru nostri, nu potemu retacé doue lucruri. Invetiatoriulu nostru adeca remane pururea acel'asi, pnrurea neschimbatu; la elu observamu aceiasi seriositate sênina, acel'asi limbagiu simplu si chiaru; nice-odata nu audîmu din gur'a lui unu singuru cuvântu, care se vateme sêmtiulu delicatu alu prunciloru, pre unu pruncu ori pre altulu se-lu faca obiectu de rîsu inaintea celoru-alalti, seau se tradeze mânia si resbunare din partea lui. Si atunci, cându admoniéza pre cineva, graiesce in unu tonu seriosu, dar' totu-deaun'a parentiescu; éra cându se mânia, se mânia in Domnulu. Pentru ace'a nice-odata nu lipsesce impresiunea adînca, nu lipsesce dorerea ace'a, ce si- are radecin'a in iubire si respectu, éra cá fructu are indereptarea. Alu doilea lucru, ce ne bate la ochi si nu-lu potemu retacé este acel'a, cá invetiatoriulu nostru afora de lectiunariu, nu prinde in mâna nice o carte; si fiendu-cá dinsulu totu-deaun'a se pregatesce conscientiosu si cu mare ingrigire, nu are lipsa in propunere de nice unu midilocu ajutatoriu, cí se misica cu libertate deplina. Si chiar' pentru ace'a privirea lui este totu-deaun'a libera si neimpedecata. Ochii lui potu fi pretotindenea; pretotindenea póte vedé si guverná elu insusi pre scolarii sei; si acesti'a sciu prea bine, cá nice ce'a mai mica eróre, ce'a mai mica transgresiune nu póte remané neobservata din partea invetiatoriului loru. Scolarii inse vedu si ace'a, cá invetiatoriulu loru scie perfectu totu ce au se invetia dinsii; si acést'a nu póte decâtu se potentiéze iubirea si respectulu loru facia de acel'a. Altu-cum in intregu invetiamentulu potemu observá unu feliu de uniformitate, luându cuvântulu acest'a in intielesulu lui celu bunu. Ori cu care despartiamentu se ocupa invetiatoriulu, ori-ce obiectu propune dinsulu, totu-deaun'a observamu din partea lui acel'asi zelu, aceiasi insufletire si aceiasi iubire de causa; si ar' fi fórte cu greu a decide, care este obiectulu lui de predilectiune. Numai cându se ocupa cu cei mai mici, ori propune religiunea si in specie istori'a biblica, numai atunci observamu la elu o vivacitate mai mare, precum si o energia si seriositate potentiata.

Dar' pretotindenea observamu, cá invetiatoriulu nostru este fidelu si in celea mai mici lucruri si pentru ace'a nu vorbele góle, nu recitarea simpla a lectiunei, cí faptele suntu dovéd'a, cá intieles'au scolarii lucrulu ori bá; si unde nu póte asceptá numai decâtu fapte, acolo se convinge despre gradulu preceperii prin intrebari istetie si prin obiectiuni simple, dar' nimerite; de alta parte inse invetiatoriulu nostru intrebuintiéza tóte midilócele, ce i-le oferesce didactic'a, spre a-si face propunerea cátu se póte mai intuitiva, spre a face, cá scolarii sei se cuprinda si se intieléga cum se cuvine tóte celea propuse. Invetiatoriulu nostru nu se numera intre acei'a, caror'a le place se díca si se faca tóte ei inainte, cí unde materi'a instructiunei este de asia, incátu prunculu insusi prin propri'a s'a cugetare se póta aflá adeverulu, nu intárdia nice-odata a-i veni intru ajutariu prin intrebari desvoltatorie, a-lu desceptá si a-lu conduce astu-feliu, cá elu insusi se afle adeverurile, invetiandu-se in modulu acest'a a cugetá si inventá liberu si independentu; de alta parte inse nu pierde tîmpulu pretiosu cu intrebari desierte si fora locu. Elu nu se numera intre acei invetiatori, cari credu, cá au facutu cine scie ce lucru mare, cându au vorbitu cu scolarii multu si tare, cí dinsulu este crutiatoriu in cuvente si intrebari, casi cum incontinuu si-ar' aduce aminte, cá trebue se dè sem'a pentru totu cuvântulu nefolositoriu, ce a esítu din gur'a lui; si i- mai place se auda vorbindu pre prunci, decâtu pre sine. Dar' si aici e strictu si acuratu; cá-ce indata-ce vorb'a pruncului apuca pre cale gresita, o curma, silindu-se a dedá pre prunci se respecteza tîmpulu si limb'a si se-le folosésca cu socotéla.

Dupa ultim'a pausa mai mare instructiunea nu se mai intrerumpe mai multu si numai acelu prunci li-se concede se iésa afara, cari se ceru anume. Asemenea cereri inse suntu fórte rari, aprópe numai la pruncii cei mai mici, si ne surprinde placutu cátu de curundu se reintorcu apoi in scóla si acei'a.

O placere deosebita ne causéza modulu, cum scie se intimpine si se alunge invetiatoriulu nostru obosirea si dormitarea, ce se ivesce câte-odata nu numai la scolarii mai mici, cí si la cei mai mari. Pre scolarii mai mici i- provóca iute se se scóle si éراسi se siedia, se-si redice acum mân'a derepta, acum mân'a

stînga, si tóte acestea la comanda; caudu s'a finitu manevr'a acést'a, pruncutii éراسi privescu cu ochi tredi si plini de vietia, încátu se vede, că li-a trecutu dejá tóta obosél'a si li-a venitu pof't'a de lucru de mai inainte. Scolarii mai mari, cându e se se schimbe propunerea, cânta unu cântecu veselu si poterile loru oresi-cum lăncedite invia din nou pentru propunerea, ce urméza.

Privindu la scrierile scolariilor, in acelea inca aflamu o ordine si curatienía surprindietoria. Liniele suntu proportionate, intrespaturile pretotindenea egali si literile netede; nicairi nu aflamu litere corese; semnu invederatu acést'a, că scolarii suntu dedati a scrie cu cea mai mare grigia si atentiune. Scolarii mai mici suntu provediuti toti cu tablitie de pietra; ei si-tienu tablitiele totu-deaun'a curate si au acatiate de ele câte-o sponghia.

In fine orologiulu bate, anunciându inchiarea instructiunei. Dar' acést'a nu este semnu unei disolvări sèlbaticice si nice-unu pruncu nu-si intrerumpe lucrulu ori atentiunea, pâna cându invetiatoriulu nu dà sèmnulu indatinatu pentru adeverat'a inchiare a instructiunei. Acum elu pasiesce éراسi inaintea prunciloru. Acesti'a se rēdica cu cuvenintia si inchia instructiunea prin o rogatiune scurta, dar' cordiala si patrundiatória. Dupa rogatiune pruncii remănu inca totu in bănci si fora sgomotu si- aduna cărțile. Intēplandu-se acést'a iesu monitorii si aduna tecele acelea, cari suntu de-a-se repune in sicriulu scólei, apoi intindu scolariiloru mai mici palariile ori caciulele, Dupa-ce s'au intēplatú tóte acestea, resuna comand'a: susu! se scóla cu totii, iesu banca de banca in ordine si linisce, salutându frumosu. Mai antăiu iesu cei mai mici, apoi cei mai mari; mai antăiu fetitiele, apoiu fetiorasii. Mersulu loru pre drumu, consuna intru tóte cu portarea din scóla. Strainulu, care ar' trece pre strada in momēntulu acést'a, n'ar' fi silitu se faca locu unoru prunci sèlbaticici si nedisciplinati.

Lucrulu este finitu! Invetiatoriulu nostru privesce cu facia sēnina dupa prunci; privirea lui inse este o privire plina de iubire si indestulire, din carea se póte cetí acuratu dorinti'a: „*Veniti cătu de curundu éراسi la scóla*“.

N.

Dechiaratiunea mai noua a Escelentiei D. Ministrulu de culte si Instructiune publica A. Trefort despre propagarea cunoscintieloru economice.

Academi'a are unu comitetu economicu separat, in ale carui siediintie specialisti eminenti tienu prelegeri publice despre obiecte economice; acestea siediintie, desi institutiunea este numai de doi ani, suntu fórte cercetate. Activitatea acestui comitetu atātu in estimpu, cătu si in anulu trecutu, Ministrulu de culte a deschis'o cu una vorbire mai lunga, in carea intre altele vorbesce despre scopulu activitateri comitetului. Reflectéza la ace'a, că nu ne scimu valorá recólt'a buna si productiunea materieloru brute in genere devine totu mai pucinu proventuósa. Pentru ace'a problem'a prima a prelegeriloru comitetului este a dá opiniunei publice desluciri despre ponderositatea industriei, fora de carea pre terenulu vietiei materialii neci intr'unu chipu nu ne potemu ferici.

Una alt'a problema a nóstra, asia dice, este propagarea cunoscintieloru si pareriloru corecte pre *terenulu economicu*. In respectulu acést'a forulu primu e *scól'a*. Nu e destulu, că numai acei'a se invetie economia natiunala, cari termina carier'a juridica; ci lipsa are de ea mediculu, preotulu, tehniculu, comerciantulu, industriasiulu, ma chiar' si femeile, cari in economia preste totu luatu, jóca una rola mare, si pentru ace'a trebue propusa economi'a natiunala *in gimnasie, in scólele reale, industriali si civile, in pre-parandie, ma si in scólele superióre de fete*.

E ceva propriu, că ómenii invetia traditiunile grecesci si orientali, dar' nu sciu nimic'a despre ace'a lume economica, in carea traiescu si cu carea vinu in atingere in tóta ór'a; e ceva propriu, că nu scie Mari'a sa dómn'a, că nu e totu un'a, ori i-se pregatescu mobilele in Pest'a ori in Parisu si sportemanulu de domnisoru nu scie, că éراسi nu e totu un'a, ori i-se gatescu aici fraculu celu rosu si calciunii de vėnatoriu ori in Londr'a. E remarcabilu inse, că suntu filologi, din scól'a cea vechia, caror'a nu le place proiectulu meu, pentru-că credu, cumcă este destulu, deca tinerimea invetia despre Ceres, Mercuru, Bacchu seau despre Vulcanu, de óre-ce acei'a suntu reprezentantii agendeloru economice. — Dar' din aceste cuvinte ale miele se nu deduca cineva, că eu nu sciu apretia cultur'a cea vechia. Fora de art'a si cultur'a

greca, carea este fundamentulu culturai de astadi, Europ'a nu s'ar' fi desbracatu din barbaria (Országos középiskolai tanáregyesületi közlöny pag. 348.).

Industri'a domestica.

Maiestri'a, carea ne invétia a gati cu mânile proprii obiectele necesare pentru imbracaméntu, nutreméntu si economia, se numesce industria domestica; s'au cu alte cuvinte: industri'a domestica este ace'a ocupatiune, prin care plugariulu si omulu seracu si- imultiesce venitul atunci, cându lucrulu comunu, precumu e aratulu, cositul, sapatulu s'au ori-ce alta ocupatiune, stagnéza. Industri'a acést'a eschide ori-ce soi de masine scumpe si ori-ce materia exotica, si se acomodéza cliimei, capacitatii si aplicatiunii geografico-topografice a poporului, care se ocupa cu ea.

Practisarea industriei domestice ne aduce unu folosu duplu: moralu si materialu. Cu acést'a se ocupa poporulu atunci, cându neavéndu alt'a de lucru, ar' petrece tēmpulu in lenevire si nelucrare. E sciutu, că lenevirea aduce nu numai seracia, ci si multe alte rele, despre care fórte nimeritu dice latinulu că: „otium est pulvinar diaboli“ („Trandav'ia este perin'a diavolului“).

Toti acei'a, cari vinu mai adese-ori in contactu cu poporulu, potu se esperieza, cum multi, forte multi economi de ai nostrii cu familia, cătu e drag'a de iérna de cum altu-ceva, má nici macar' unu paiu nu muta din unu locu in altulu, ci de locu, cum a datu Domnedieu de a picatu prim'a néua, se vèrescu dimpreuna cu famili'a loru in locuinti'a ce'a îngusta, unde povestíndu si fumându mistuescu totu ce au adunatu peste véra. Câte familii de ale tieraniloru români petrecu tóta iérn'a cu scarmanatulu peneloru! Câte sute si mii de plugari români iérn'a la 6—7 óre, asia dícéndu: odata cu gainele se lenevescu in patu dícéndu: „si asia n'am nici unu lucru pentru care ar' meritá se arda lumin'a“.

Apoi, cá se incungiure urtulu, ce-i facu urte si neplacute dítele de iérna, merge la birtu, unde pre lángu ace'a că pierde tēmpulu scumpu, mai pradéza si o parte din ród'a anului viitoriu. Dar' tēnerimea dela sate ce face in tēmpulu iernei? Si ea totu de uritu, că n'are ce lucrá, petrece tēmpulu cu flecárii si imbalatiuni. Intr'aceste crisimariulu, care asemenea e fàra ocupatiune, incontínuu increstéza numerulu litreloru pe usi'a crisimei; si acést'a o face cu mare grigia, in buna sperantia, că se voru platí la véra; si pâna atunci drag'a de familia si- mânca dítele siedíndu acasa cu seracia in spate. Dar' ce se dícemu despre scandalele comise de tat'a de familia mergéndu acasa cu capulu plinu? Si- poté inchipuí ori cine, ce esemple suntu aceste si ce influintia potu se aiba asupr'a copiiloru inocenti.

Din contra, déca economulu si lucrasiulu in tēmpulu acést'a s'ar' ocupá cu industri'a domestica, nici cá i-ar' vení in minte de crisima, nici se conturbe pacea casnica,

ci lucrându in contínuu ar' inaintá in tóte, ar' sporí averea si ar' fi omu cu morala purtare si renume bunu.

Nu incepe asia dara nici o indoiéla, că industri'a domestica este unu mediu de totu laudabilu pentru progresulu poporului, nu numai in cele materiali, in pastrarea moravuriloru bune, ci si in sufocarea si nimicirea pasiuniloru rele. Se ne ocupámu cu industri'a acést'a. Nu este nici unu tienutu locuitu de români, unde nu s'ar' poté introduce cutare ramu alu industriei domestice, avéndu in vedere de sine se intielege alegerea acelu ramu de industria, care convine mai bine relatiuniloru cliimei locali; asia d. e. unde suntu páduri e de recomédatu cioplírea diverselor obiecte de lemn, care ramu alu industriei domestice, precum se poté observá, in pucine locuri se practiséza si in presinte. Apoi in totu loculu déca nu alt'a e de recomédatu impletírea seau tiesetur'a paielor. Nu trebuie se trecemu cu vederea, că in fórte multe locuri se afla in abundantia jicheiu, pipirigu, cânepa buna scl., cari tóte se potu intrebuintiá fórte usioru la gatierea si confectionarea diferiteloru obiecte folositorie.

De óre-ce propagarea si inflorírea industriei domestice depinde in loculu primu dela acei'a, in mânile caror'a se afla tēnerimea, viitoriulu poporului românu, adeca dela invetiatori; pentru ace'a ar' fi multu de doritu, se se imbratosieze si propuna cu caldura si zélu in institutetele preparandiali, căci numai asia potemu sperá, că vá fi imbratosiata si de poporu. De aici apoi de sine se intielege, că ar' urmá cu incetulu introducerea-i in tóte scótele poporali, si ast-feliu vediendu poporulu dela sate cu ce bucuría se ocupa scolarii cu acestu ramu alu industriei, in urmarea adagiului: „exempla trahunt“ numai de cătu se vá ocupá si elu cu placere si interesu. Dupa modest'a mea parére introducerea in scótele poporali s'ar' poté face cu lucruri de mâna mai bagatele, cari se fia alese asia, incátu mánutiile inca nedepriuse cu lucrulu, cu incetulu si pre neobservate se devina istetie si flesibile, cá asia cu tēmpulu se póta fi folosivere si apte la ori-ce cariera, ce si-ar' alege scolariulu. S'ar' poté incepe fórte usioru cu ingradirea cu nuiele subfírele, gatierea diverselor obiecte din papiru tare, impletírea papirului in diferite forme, gatierea figureloru de céra, de palarii, corfe mai mici si facerea „en miniature“ a diferiteloru instruminte pentru economia scl. Prin acést'a s'ar' escitá si incordá vointi'a scolariului la lucru contínuu.

Dorere inse, că la noi pre lángu industri'a domestica se neglege si ignoréza in modu insemnatu si instruirea fetitieloru in lucruri de mâna, asia că pâna in presinte fórte pucine suntu locurile unde se pune ceva pondu pre ocupatiunea acést'a.

Referitoriu la educatiunea si instructiunea fetitieloru in lucruri de mâna e fórte nimeritu si demnu de imitatu sfatulu, ce l'au datu S. Jeronimu unei femei, cu numele Letiti'a, care sfatu de-sí se trage din tēmpurile vechi, totusi din punctu de vedere pedagogicu e fórte pretiuitu:

„Inca si ace'a invétia scolarului, díce S. Jeronimu, cá pentru cine, ce portu si costumu e mai frumosu si mai convenientu: nu dá fetitiei cercei de auru, nu-i mascá faci'a dedicata Domnului Christosu, nu-i acatiá in grumadi fire de auru si mârgele pompóse, nu-i ingreună capulu cu pietrii scumpe, cá astfelu se-o gatesti pentru foculu iadului. Invetia-o se scia gatí lucruri de mâna din lâna, se scia impletí mregia, a tiené corfa pe bratiu, a întórce fusulu si a trage fire cu degetutiele. Invétia-o se se lapede de pânuri de mêtasa, de mèsaritie scumpe si brodãrii cu auru; se scia gatí vestminte, cari incaldiescu trupulu“. Nu aflu cuvinte, cá se recomédu in destulu si instruirea fetitioru din poporu in lucruri de mâna, si inadinsu in acele, cari le suntu mai conveniente si mai folositorie.

E dreptu, cá scóle pentru fetitie avemu fórte pucine, dar' unde nu suntu de aceste, mi- permitu a apelá la bunavointi'a si zélulu Dómnelor preotese si invetiatoresc dela sate, si le rogu, cá in midíloculu ocupatiuniloru multilaterale ce li stau neintreruptu in cale, se sacrifice baremu 2—3 óre pre septemâna pentru instruirea in lucruri de mâna a fiitorieloru mame ale poporului. In privinti'a acést'a le premerge cu esemplu laudabilu si demnu de imitatu soef'a siefului montanu din opidulu Bãitia, Dómn'a Marí'a Süsszner, carea cu zélu eminentu si pacientia constanta, fãra deosebire de religiune si natiune, instrúeza fetitiile de scóla 3 óre pe septemâna in lucrulu de mâna. Resultatulu arátatu cu ocaziunea examenului a fostu splendidu, cáci espositi'a arangiata din manufacturele fetitioru a potutu rivalisá cu ori-ce espositii arangiate cu atari ocaziuni la scólele de statu; s'a potutu vedé mai departe si in decursulu ferieloru, cându fetitiile in locu se temporiséza, ori bata stradele, cum am observatu in cele mai multe locuri, le vedeai siedindu in síru cu manele loru si lucrându frumosu si cu diligintia; má ce e totu mai remarcabilu, am vedíutu o fetitia padíndu vitele si totu odata facéndu „cipca“ — precumu mi-a dísu — pentru Dómn'a notarésa. O de ar' imitá cátu mai multe femei inteligente dela sate o fapta atâtu de nobila si salutaria pentru fragedele mladitie ale poporului nostru.

Imbratiosiarea cu zélu a industriei domestice, in cadrulu carei'a se potu asiediá si manufacturele femeiesci, pre lânga ace'a, cá ar' absolvá poporulu dela cumperarea multoru obiecte necesarie in imbracaméntu si economia, i-ar' aduce si unu micu venitu banalu. E dreptu, cá nu i-ar' aduce ceva venitu considerabilu, dar' totusi si crucerulu e mai bunu de cátu nimic'a, de óre-ce sehnu bine cá din cruceri se facu florenii. Nu incape nici o indoieála asia dara, cá pre lânga aratu, seemenatu, cositu scl., e neaparatu de lipsa pentru economii nostrii se se ocupe si cu alte lucruri. La acésta inainte de tóte se recere numai pucina ostenéla si invetiatura.

Pâna aci am insíratu reulu, ce coplesiesce pre poporulu nostru mai vértosu iérn'a in lips'a de ocupatiune, am insíratu si documentatu folosulu moralu si materialu,

ce i-ar' aduce industria domestica; se vedemu acumu, cari aru poté fi cauzele, cari lu impiedeca de nu se ocupa cu ea asia, precum ar' trebui! Dupa modest'a mea parere cauzele acestea le-amu poté aflá cam in urmatóriele circumstantie:

1. Poporulu românu, cu fórte pucine esceptiuni, inca si in acele locuri se léga de gli'a agrului, unde acel'a abia 'i produce atât'a, cátu se-i fia de ajunsu preste iérna, cá si cându nu si-ar' aflá alte ocupatiuni in lume. Mai departe in credintia, cá in decursulu iernei, nepoténdu lucrá la câmpu, prin urmare n'are cu ce se ocupá cu alt'a, face pre „dolce farniente“, pâna ce nu lu-chiama éra ciocãrli'a la aratu si semenatu, cu tóte cá in cele mai multe locuri i-a datu Domnedieu diverse soiuri de lemne si plãnte, cari suntu acomodate pentru industria domestica.

2. Alt'a cauza suntemu noi in genere, cáci ne mai place a cumperá obiecte fabricate. In fabrici se gatestc preste anu o imensitate de obiecte, de cari avemu lipsa in imbracaméntu, nutreméntu si economia, si cari fiindu cu ceva mai eftine si mai frumóse, le preferimu manufactureloru. Pâna ce din contra ar' trebui se cumparamu obiecte gatite cu mân'a, cari desi suntu cu câti-va cruceri mai scumpe dar' cu atât'a suntu mai bune si mai trainice.

3. In locurile, unde numai cátu de cátu se practiséza industria domestica, obiectele gatite suntu totu asia de primitive, cá inainte de ast'a cu o suta de ani. Déca voimu inse, cá acestu ramu alu industriei baremu in aceste locuri se prospereze, atunci fara întârdífare, trebuie se ne silim, cá se corespunda postulatelor si gustului modernu. Se privimú numai mai de aprópe obiectele gatite in tierile straine, si vomu observá numai decátu, cá in privinti'a gustului si elegantiei rivaliséza cu cele fabricate.

4. Industria domestica si in acele pucine locuri, unde se ocupa poporulu cu ea, de locu nu e sistemisata. Asia d. e. in unele locuri se gatestc obiecte, cari nu corespundu pe deplinu lipselor localí; din care cauza nu au trecere. In atari locuri ar' trebui îndemnatu poporulu, cá se se ocupe mai multu cu gatírea astoru feliu de obiecte, de cari au lipsa mai urgenta locuitorii din acelu tienutu.

5. In fine caus'a cauzelor jace in ace'a, cá conducatorii poporului si preste totu inteligenti'a n'a imbratisiatu inca ide'a acésta salutaria cu interesulu si insufletrea démna de ea.

Inteligenti'a, in generalu, ar' fi chiamata se convinga poporulu despre ace'a, cá prin practisarea industriei domestice, pre lânga ace'a, cá si-vá crutiá crucerii, ce ar' trebui se cheltúiesca pe atari obiecte, vá poté se aiba si ceva castigu; apoi cându grãnele nu oferu productulu doritu, mai usioru vá paralísá daun'a eventuala.

Trainu astadi in unu tẽmpu, cându dãrile pe dí ce merge se totu marescu; se ne întrebamú asia dara, cá in casu, cându secerisiulu in 2—3 ani dupa olalta vá fi totu miseru, cum si de unde le vomu solví? Vedi bine, cá ne vomu ingropá in dètorii, si asia mosiele eredite dela

strabunii noastre cu inutul voru ajunge tôte pe mâna straina. Intru adeveru ast'a si nu alt'a este sôrtea plugarului, care si-pune tóta speranti'a in cursulu noriloru. Alte popóre si- afla de lucru si iern'a, pâna ce Românulu tóta iern'a o serbatoresce — seau mai bine disu — trândavesce.

Numai Românulu se nu se folosésca de mintea si facultatile ce i-a datu Domnedieu? Numai Românulu se nu caseige cu talentulu ce l'a capatatu? Si totu numai Românulu se privésca cum se inaltia alte popóre materialmente, si cã elu cum cade pe di ce merge? Ast'a nu se pote!

Ei bine, — pôte, cã vã dice clatîndu din umeri cutare onoratu cetitoriu: e usioru a scrie despre asia cev'a, amu dorî inse se vedemu pre acelu ce scrie mergêndu înainte cu esemplu. Pracsu si nu totu teoriu, cãci de ast'a avemu in abundantiu. La acést'a respundu: „Este datori'a unui omu onestu de a spune altor'a binele, ce elu insusi n'a potutu se face din caus'a tîmpulu ce i-a fostu nefavorabilu, pentru-cã binele acest'a se-lu face altulu mai favoritu de sôrte“.

De o scumpa detorintia mi-tienu si eu de a dice in acestu locu:

Conducatori ai poporului! Nu pregetati a plantá in poporu iubirea facia de industri'a domestica! Nu pregetati a-i siopti in continuu, cã omulu e creatu pentru lucru, precum e paserea pentru sboratu.

Sum firmu convinsu, cã conducatorii poporului românû pètrunsi adêncu in inima de iubirea, ce pastréza facia de acelu poporu, nu voru pregetá a sacrificá din tîmpulu indiferentu si din fãcultatea-le spirituala si materiala pentru de a inviá, in cãtu le stã in potintia, poporulu in cele însirate mai susu.

Uniti-ve cu totii in simturi si cugete si pe terenulu acest'a, si inca cãtu mai curundu, cãci tîmpulu e scumpu si totu minutulu pierdutu e dauna irreparabila. La munca dar! Se imbratiosiamu cu totii industri'a domestica si un vã trece multu tîmpu pâna ce cu bucuria vomu observá, cã poporulu îndreptându-si moravurile, se vã abate dela unele slabituni, ce posiede in presinte.

Facêndu acést'a cu totii, blândulu si loialulu nostru poporu vã deveni mai fericitu, vã binecuvéntá memori'a braviloru initiatori si o vã sânti cu lacrimile bucuriei.

T. Bulcu.

Cumcã lucrarea D-lui Bulcu e tocmai oportuna se vede si de acolo, cã cestiunea acést'a se desbate in mai multe pârti; barbati cu eruditie inalta si interesati de sôrtea popóreloru spriginescu obiectulu din cestiune. Asia in fói'a profesoriloru dela scólele medie se pôte ceti, cumcã: Dr. Mauritiu Kármán a tînutu una prelegere mai lunga despre industri'a domestica si educatiunea morala, in siedinti'a „Societatei Paedagogice“ din 17 Decembre a. c., in

acarei introducere interpreteza mai alesu efectulu si ponderositatea morala, ce o produce propunerea industriei domestice. Aduce mai multe esemple de imitatu. Pentru noi cu deosebire este interesantu esemplulu Daniei. Acolo directorulu gimnasiulu din Frederiksborg cu numele *Berg*, nestorulu filologiloru danesi, a îndreptatu unu memorandu catra Ministeriu, in interesulu industriei, ce are se se organizeze in gimnasiulu seu. In memorandulu seu dice intre altele acestea:

„Ori cãtu de mare lipsa are tîmpulu nostru de specialisti, totusi scóla trebuie se se ferésca tare, cã se nu facea acestei necesitati a tîmpulu una concessiune ultraista. Trebuie se ingrigimu, cã sistemulu scientificu celu atãtu de abstrasu se nu ne despóie elevii de tóta bucuri'a nisuintiei si cugetarei independente. Epoc'a nóstra progresa in direptiune practica. Noi voimu a dá copiiloru nostrii una atare crescere, carea pre ei se-i pôta ajutá atãtu in privinti'a spirituala cãtu si corporala pre terenulu luptelor celoru grele din vietia. Dar' precãndu in Angli'a poterile celea mai bune ale claseloru midlocie pasiescu pre terenulu comerciulu, industriei, maiestriei si agriculturii, pentru-cã se-si asecureze sie-si avere si stare independenta si astufeliu inaltia si bunastarea natiunala, la noi (dóra pentru ace'a, fiendu-cã suntu afini atãtu de aprópe cu germanii) s'a incubatu ace'a inchipuire nefericita, cã pentru unu omu tineru inteligentu nu este unu terenu mai de doritu si mai onorificu, decãtu deca va fi oficiu seau studentu, seau deca acést'a n'ar' succede, pasiesce celu pucinu in servitiu la calea ferata seau la telegrafu. Una mica pusetiune secura cu pucina leafa si cu una pensiune atomica pre lãnga una vietia comoda si prelãnga una tîra de trandavia e fôrte magulitória. — Ce vã fi mai târdiu din acesti tineri, pre cari educatiunea scolastica i-a instrainatu totu mai tare de indignitiile practice ale tîmpulu nostru, deca statulu nu vã fi mai multu in stare a-i provede cu oficii? Nu se va nasce óre acusia unu proletariatu literariu neindestulitu, care nu pôte ajunge la una stare amesurata cualificatiunei sale, precãndu ocupându-se cu lucruri curatu teoretice s'a desvatiatu cu totulu de munc'a corporala? Este una incercare desiarta a împiedecá imbultirea la studiele universitare prin ace'a, cã ingreunamu esamenele si graduumu pretensiunile scólei. Desvoltarea unilateralu a intielesulu in detrimentulu vointiei trebuie se incetéze in gimnasiele nóstre. Mai multu nu este iertatu se privimu la scólele germãne, deca cautamu modele corecte.

Scimu despre Spinoza, cã precãndu sinagog'a l'a împinsu din sinulu seu si fû silitu a-si luá refugiu in Amsterdam, si-a cascigatu proviantulu cu poleirea sticlei. In tineretie a invetiatu dupa talmudu, cã totu invetiaturu se pricepa la ceva maiestria. Despre Livingstone se scie, cã precãndu in etate de 19 ani s'a dusu se invetie la universitate din Glasgow, a lucratu preste vera intr'o fabrica de bumbacu, er' preste ierna a ascultatu propunerile, limb'a greca, teologi'a etc. Nu de multu Glastone intr'o vorbire a sa, carea a tînut'o cã cancelariulu unei universitati scotiane a adusu inainte, cã a cincia parte din studenti asia si-casciga pânea, cã in tîmpulu ferieloru muncescu in laboratóriele mésariloru si bardasiloru. Unu ministru svedianu, de Greer, carele acum asemenea este cancelariu universitariu, vorbindu cãtra studentii din Upsala a gloriificatu insemnatatea lucrulu corporalu, ce desvóta caracte-

rule în tinerețe. Acestea tonuri și fapte, cari usioru se potu sporî, adevărescu că în acéști direcțiune trebuie facutu ceva pentru scôla, de ôre-ce poporulu și-a formatu una parere fôrte retacita despre scôlele medie, și încă despre scôlele reali, chiar' asia, că și despre gimnasia, că adeca pentru ace'a trebuie tramisi copii acolo, că se ajunga la ceva oficiu, dar' scientieloru scolastice în sine nu le atribue neci unu folosu, neci unu pretiu. Din aceste motive — astu-feliu termina — poftescu, că se ajustamu doue-trei chilie de laboritória pentru elevii nostri, că mânilor se se cultiveze, că ochii lor se se ascutiésca în deprinderea raporturilor de spatiu, în genere se li-se desvólte aptitudinea lor corporala. Firesce, că nece decum nu se învêrte vorb'a într'acolo, că și cându amu voi a cresce din tineri dreptu industriasi, precum nu-i pregatimu neci de scriitori, deca le impunem se scrie cria danesa. Dar' chiar' asia, precum exercitiile scripturistice se îndrepta într'acolo, că elevii se scie domni preste cugetele lor, chiar' asia motiunea mea tientesce într'acolo, că se-si scie folosî poterea corporala, întrebuintiandu gilăulu, ciocanulu seu firezulu. Cu una cale încetulu cu încetulu se va desvólta în tinerețea nôstra stim'a și iubirea facia de munc'a corporala.

Ministeriulu a primitu cu placere motiunea, chiar' și senatulu uiversitariu, dupa-ce i-s'a cerutu svatulu, s'a dechiaratu în modu aprobatoriu despre introducerea laboratorielor în gimnasia. Propunetoriulu apoi a facutu cunoscute relatiunile franceze — nou'a lege franceza pentru instructiunea poporala, precum se scie, face obligatoria propunerea industriei în institutele de invetiamentu poporali — în fine a trecut la Germani'a unde caus'a acéști a atâtu de ponderôsa au luat'o în partinire numerôse societati și unu comitetu centralu. La noi „Societatea paedagogica“ se va ocupá mai pre largu cu acéști a cestiune. Cu unu interesu viu acceptamu desvôltarea cauzei.

Acătariulu.

(Robinia Pseudo-acacia).

Este prea cunoscutu, câtu de folositoriu este acestu arbore, asemenea și ace'a, câtu de usioru se sporesce, câtu de repede cresce, pentru ace'a nu e de lipsa a tîenê vorbiri laudatôrie despre elu. Cine lu- cunosece chiar' și numai superficialu, are se stimeze acestu arbore și se voteze multiimita acelu'a, care l'a adusu din Americ'a, și érasî peacuetesce acelu'a, care nu-lu pretiuesce și i- impedece latfrea și sporirea.

Cedrulu Libanului a promovatu navigatiunea feniciană, mestécánulu a civilisatu popórele din nordulu Europei, arborele de bumbacu a nutritu industri'a Indiei, și se credeti, că la noi arborele din cestiune are se jóce una rola nu neinsemnata în civilisatiunea poporalor.

Acătariulu (numitu în unele locuri acătii seu acatiãnu și sâlcãmu) fû adusu din Virgini'a mai ântãiu în Franci'a de câtra Ioanu Robinu, gradinariulu de curte alu regloru franceși Henricu alu IV. și Ludovicu alu XIII., pre la

anulu 1600, pentru ace'a a numitu Linné acestu arbore Robinia. Vespasianu, fiulu lui Robinu a plantatu la anulu 1635 în Iardin des Plantes din Parisu unu acătariu, carele este unulu dintre cei mai însemnati arbori istorici ai acestei cetati vestite. Despre acestu acătariu dîce naturalistulu Leunis, că în anulu 1859 érá în potere buna; astadi inse este într'o stare decadiuta, încãtu din trupina, mare parte este uscata. Unii dîcu, cumcã în patri'a noastra acătariulu comunu fû adusu pre la începutulu seculului presentu, dar' celea mai multe date areta cu probabilitate, cumcã fu adusu în curundu dupa-ce a fostu straplantatu în Franci'a. Varietionile lui inse, precum acătariulu rosiu (*R. hispida*), acătariulu resinosu, mîzgosu, (*R. viscosa*), fura aduse la noi cu multu mai târdîu.

Clim'a patriei nostre i- priesce fôrte bine, solulu asemenea; în care se póte dîce, că nu este alegutoriu, încãtu lui i- place solulu nisiposu, pietrosu și numai celu apatosu și turfosu nu.

Între toti acătariii valórea cea mai practica o are acătariulu comunu (*Robinia Pseudo-acacia*), carele între împregiurari normali cresce pâna la una înaltime de 10—14 m. Trupin'a seu trunchiulu lui se ingrôsia asia de repede, încãtu în etate de 10 ani se potu taiá din elu scânduri late de câte 24—28 cm. Desf lemnu lui cuprinde în sine granule de amyly, totusi *carii* nu-lu mânca. Lemnu lui e solidu, duratoriu și greu. Prelucratu în stare neuscata se crépa, érá deca se lasa se se usuce odata, se póte întrebuintiá la tóte recuisitele economice; elu presteza pari escelenti pentru vinia, ma în tîmpurile mai noue americanii pregatescu din elu cuiele de lemnu necesarie la marina. Cã lemnul de focaritu ocupa unu locu în vecinatatea fagului; elu arde cá și cându ar' fi tavalitu în petroleu, mai alesu, cându este usucatu, dar' și în stare verde încă se aprinde mai usioru și arde mai bine, decãtu altu arbore verde (credemu, că acéști a s'a esperiatu cu gerulu vigentu în mai multe pãrti). Aschiele lui dau una vapséla galbina, cu carea chiar' asia de frumosu se póte vapsi, colorá, cá și cu scorti'a stegiariului din Americ'a nordica numitu stegiariu vapsitoriu seu negru (*Quercus tinctoria* seu *nigra*). Cogi'a lui presteza materialu argisitoriu și inca bunu. Flórea lui (are 10 stamini și 1 pistilu) cea binemirositória și încarcata cu nectarie seu glandule cu miere, dá unu nutremêntu fôrte placutu albinelor. Cându acătariii suntu tare înfloriti, albinele roiescu mai multu și mai bine. În unele pãrti scotu din florile de acătii apa, carea pregatita cu sacharu dá unu feliu de beutura recoritória și de unu gustu placutu. — Frundiele lui (suntu imparu-aripate) areta frumosu misicarea periodica produsa de splendórea radielor solari, încãtu adeca frundiele lui în dîle serine se latiescu, er' la inserare ocupa una pusetiune verticale pre coditi'a comuna și se inchidu aplecându-se în diosu. Frundiele de acătariu merita se le adunamu cá nutretiu pentru animale și pentrucã se stórcemu din ele una vapséla venetia.

Radecin'a lui asia e de veninosa cá si matragun'a; Nu arareori se intempla, de copii o rodu si astufeliu se dau inveninari cátu de dese. — Fructulu acátariului este pastaia, in carea precum se scie se afla sementi'a cea de colóre bruneta-negra, carea se cóce tómn'a, dar' fiendu-cá pâstăile nu cadu diosu depre arbore neci iern'a, este mai cu scopu a le aduná acuma, a le pune in locu usucatu si cátra primavera a le imblatí seu a le desface. — Semnarea se face la inceputulu lui Maiu, cându adeca nu mai avemu asia mare téma de bruma. Loculu spre acestu scopu trebuie se fia pregatitu bine, deca se póte inca de tómn'a. Pentru semenatu, incátu e posibilu, se alegemu unu tempu ploiosu. Este de lipsa, cá inainte de semenatu se esoperamu incoltirea sementiei si inca prin urmatórea procedura: Sementi'a de acátariu se pune intr'unu vasu de lemnu, turnamu pre ea cam de doue ori atât'a apa fierbinte, apoi acoperimu vasulu cu unu tiolu, pentru-cá se nu se recésca. In urm'a acestei opariri invelisiulu sementiei se inmóia si sementi'a dupa 24 óre incepe se incoltíesca. Unii procedu asia, cá punu sementi'a intr'unu ciuru, ce-lu asiedia pre unu vasu de lemnu, tórna ap'a cea fierbinte preste ea, si apoi se acopere vasulu cu unu tiolu, pentru-cá aborii de apa, se se inaltia din vasu prin ciuru, se atinga sementi'a.

Dupa-ce sementi'a este incoltita o semenamu in stre departate unulu de altulu la 1 m. Sementi'a nu trebuie se ajunga mai afundu de 1—2 cm. Dupa-ce resare sementi'a, trebuie avutu grigia de curatiania si udare pre tēmpu secetosu. La doi ani acátarii se muta din scóla la loculu de statu, unde gaurile trebuie facute de tómn'a, ér' acátarii se planteza numai primaver'a si inca de tēmpuriu. Regulele plantarei suntu de a se tiené si aici cu tóta stricteti'a.

Acátariulu se póte plantá cá arbore solitariu, dar' se póte folosí si la facerea gardului viu, mai alesu pentru una linia mai lunga, singuru acátariulu este mai acomodat. Unu gardu viu facutu din acátariu prelānga una manipulare buna este impenetrabilu.

Acátariulu este si unu arbore ornamentalu, chiar' si celu comunu seu ordinariu, cu atâtu mai vertosu varietionile lui celea obtienute prin cultivare, precum suntu urmatóriele: *Acátariulu piramidalu**) (R. pyramidalis), care cresce inaltu si are aspectulu pomposu alu unui plop piramidalu, dar' are pucina durata; iern'a trebuie invélitu in paie. *Acátariulu globosu* (R. umbraculifera), cá si celu precedentu nu produce flori, dar' delecteaza cu form'a sa; *A. tristu* (R. pendula) are ramii plecati spre pamentu; *A. serpentinu* (R. tortuosa), ramii lui an unu crescutu sierpuitoriu; *A. narmatu* (R. inermis) n'are ghimpi; *A. roseu* (R. Decaisneana s. bella rosa) este avutu in flori de colóre rosa. *A. mizgosu* (R. viscosa) originariu din Carolin'a

*) Din acestu arbore altcum raru se afla câte-va esemplare si in curtea seminarului din Blasiu, unde dimpreuna cu alti arbori si tufe ornamentali, se bucura de o ingrigire deosebita.

sudica, unde cresce la una inaltime de 16 m., precându la noi e cu multu mai micu; *A. rosii* (R. hispida) asemenea din Carolin'a, arareori ajunge la una inaltime de 5. m., dar' forméza una corona lata si de 3 m.; infloresce pâna tomn'a târdiu; *A. violetu* (R. amara) cu flori violete; *A. galbinu* (R. flava) cu flori galbine. Acest'a e diferitu de Acátariulu asia numitu *Cytisus laburnum*, carele inca are flori galbine.

Mai tóte din varietionile acestea se potu altui in acátariulu comunu seu ordinariu*). Unu afinu deaprópe alu acátariului este si *A. spinosu* (Gleditschia triacanthos), originariu din Americ'a nordica; acest'a se planteza cá arbore ornamentalu. Nu potemu indestulu recomandá cultivarea acátariiloru.

Varietati.

Ce se invetiamu pre copilele nóstre? — O gazeta americana raspunde la acést'a intrebare in urmatoriulu modu: Datí-le instructiune buna, invetiati-le a fierbe o mancare buna. Invetiati-le a spalá, a calcá, a cârpi caltiuni, a cóse bumbii, a-si face singure imbracamintele si camesile lor. Invetiati-le a cóce pâne si instruiti-le, cá o bucataria buna feresce de farmacia. Invetiati-le, cá unu dolaru are 100 centimi (1 florenu 100 cruceri) si cá numai acel'a crutia, care speséza mai pucinu, de-cátu castiga si cá toti, cari speséza mai multu, trebuie se seracésca. Invetiati-le, cá unu strain de catunu dela sate, deca este platitu, te imbraca mai bine, de-cátu celu de metasa, deca ai dētorii. Invetiati-le, cá o facia rosia si plina face mai multu, de-cátu cinci-dieci de fecie bolnavitióse. Invetiati-le a portá papuci buni si tari. Invetiati-le a cumperá bine si a se incredintiá, óre consuna calcululu? Invetiati-le incredere in sine, ajutoriulu propriu si spiritu pentru lucru. Invetiati-le, cá unu meseriasiu de tréba in camesia, chiar' fora unu centu in avere, este mai vrednicu, de-cátu o duzina de pierde-vér'a nobili, cari suntu bogatu imbracati. Invetiati-le gradinaritul si placerile naturei libere. Déca ave-ti de unde invetiati-le si musica, pictura si alte arte, ave-ti in se totu-de-a-un'a aminte, cá acestea suntu lucruri secundarie. Invetiati-le, cá plimbările pre josu suntu mai bune, de-cátu celea in trasura si cá florile selbatice suntu fórte frumóse pentru acei'a, cari le privescu cu atentiune. Invetiati-le a urí aparenti'a si déca dicu dá seu bá, se si cugete totu astu-feliu. Invetiati-le, cá noroculu in casatoria nu depinde dela aparenti'a esterna, nici dela banii barbatului, cí simplu numai dela caracterulu acestui'a. Déca le-a-ti instruitu in acestea tóte si déca le-au priceputu, atunci sosindu vremea, lasati-le se se marite; ele voru nimerí apoi calea potrivita. (Gaz. Trans.).

Cátu trivescu furnicele? E una parere generala, cá durat'a vietii animalice e in proportiune cu marimea corpului, precându parerea acést'a este dementita prin multe esperintie; asia Sir John Lubbock, carele de mai multi ani studieza vietia furnicelor, observa, cá in furnicariile sale se afla lucratori din speciele: *Lasius niger* si *Formica fusca*, cari suntu mai betrani de 7 ani, si din speci'a

*) Din varietionile aici insirate se afla multe si in gradin'a botanica din Blasiu, din cari la comanda potemu servi cu esemplare frumóse.

Formica fusca suntu in viétia doue femeiusice din anulu 1872. Desi se arata pre ele unele semne de una etate bestrana, precum intiepenirea petiúreloru si unu feliu de greutate, totusi sunt in putere buna si in continuu sporescu.

Diuariulu economului:

Februaru		are 29 zile.	Fauru.
Calindariulu Iulianu		Calind. Gregor.	
Luni	1 S. Muc. Trifonu	13	Caterin'a
Marti	2 (†) Intemp. Dlui	14	Valeriu
Mercuri	3 Sântulu Simeonu	15	Faustinu
Joi	4 Cuv. Isidoru	16	Iulian'a
Vineri	5 Martir'a Agatea	17	Constanti'a
Sâmbata	6 Par. Vucolu	18	Simeonu
Duminec'a Hananiencei Ev. dela Mateiu c. 15, gl. 4, a inv. 4.			
Dumineca	7 Par. Parteniu	19	Susan'a
Luni	8 M. Mart. Teod. Strat. ☛	20	Elefteru
Marti	9 Niceforu	21	Eleonor'a
Mercuri	10 Mart. Haralambie	22	Petru C.
Joi	11 St. Ierom. Blasiu	23	Reinhard
Vineri	12 P. Meletie	24	Diu'a intercal.
Sâmbata	13 Cuv. Martinianu	25	Ap. Mateiu
Dum. Vamesiului si a Fariscului Ev. dela Luc'a c. 18, gl. 5, a inv. 5.			
Dumineca	14 Cuv. Auxentie	26	Victori'a
Luni	15 Apost. Onisim. ☛	27	Alexandru
Marti	16 Mart. Pampilie	28	Leandru
Mercuri	17 Mart. Teod. Tiron.	29	Romanu
Joi	18 Par. Leonu Pap'a	1	Martiu Albinu
Vineri	19 Apost. Archip.	2	Sipliciu
Sâmbata	20 Par. Leonu	3	Cunigund'a
Duminec'a fiului retacitu Ev. dela Luc'a c. 15, st. 11 gl. 6, a inv. 5.			
Dumineca	21 Cuv. Timoteiu	4	Adrianu
Luni	22 † Afl. M. S. Eugenia ☛	5	Friederich
Marti	23 Par. Policarpu	6	Fridolin
Mercuri	24 † Aflar. cap. S. Io. Bot.	7	Tom'a
Joi	25 Par. Taras. arch.	8	Ioanu
Vineri	26 Par. Portirie	9	Francisc'a
Sâmbata	27 Par. Procopie	10	40 Martiri
Dum. lasatului de carne Ev. dela Mateiu c. 25, st. 31, gl. 7, a inv. 7.			
Dumineca	28 Par. Vasilie	11	Rosin'a
Luni	29 Cuv. Par. Casianu ☛	12	Gregoriu

Lucrarile in acést'a luna.

Februaru in diumetatea sa cea dintâiu asia se reporta cá si un'a adeverata luna de ierna, carea nu ne lasa a lucrá in liberu, totusi nu arareori atâtu de blandu este si mai alesu in diumetatea a dou'a, încátu intrece si pre Martie, in care tempulu de multe ori este forte schimbatiu. Deci in atare casu trebuie folosita tóta diu'a frumoasa spre a semená sementiurile, cari incoltiescu cu anevoia, precum: morcovi, petringei, spinatu, pastarnaci, cépa si scarzonera, ma chiar' si mazere. Acum se facu melegarie pentru plântele de saditu, precum: curechiu, caralabe, tieleriu etc. Cându plântele din melegariu suntu mari, trebuie aerisate redicându tablele de sticla. Cine n'are lipsa de multu resadu, pote

se intrebuintieze oluri in locu de melegarie. Se potu pune crumpene in oluri largi de 12—15 cm. si acestea mai târdiu se stramuta intr'unu castânu caldutiu la una distantia de 30—40 cm.

Trebuie adunate mladitie de altuitu. Se continua curatirea pomiloru, la trupin'a caror'a e bine se se puna gunoia. Trebuie gunoite viile. Cându néu'a incepe a se topi de multe ori riturile si agrii se acoperu de apa, in care casu ap'a superflua trebuie indreptata in siantiuri, cà-ci la din contra stagnarea ei strica radecinele. Acumu e consultu a curati fénatiile de spinetu. Deca solulu e desghiatiu trebuie plantatu plopi si sálci, gróse de trei degete, virvulu caror'a se lasa neascutitu. Se incepe facerea garduriloru de tóta speci'a. In zilele nefavoritorie pentru alte lucrari servitorii au se diréga, se reparéza carále, jugurile, cu unu cuventu tóte recuisitele necesarie la economia. Se intorcu bucatele in granarie. Economulu de acumu si-casciga lucratori pentru véra, anume: cosasi, seceratori etc., fiindu-cà-i capeta mai eftinu. Vitele de jugu trebuie tienute bine, cà acusi sosesc plugaritul; vacile de a fetá asemenea. Oile totu-de-a-una trebuie scóse la pasune usucata, deca tempulu o concede acést'a. E consultu a cumperá in lun'a acést'a vite atâtu pentru cascigu, câtu si pentru promovarea economiei. Deca ai cucuruzu бага porci la ingrasiatu in Februaru, pentru-cà ti-voru resplátu cucuruzulu pre la San-Georgiu. Albinele acumu incepu dejá a ouá; pana cându dara nu implu cu óua partea inferióra a tablei celularie, trebuie curatiti fagurii; cine o amana acést'a pre Martie, acel'a va taiá dimpreuna cu fagurii unu mare parte din roiulu primu, cea ce strica seau impiedeca roirea. Cosinitiele mai imparate si lipsite de proviantu, suntu de a se nutri cu miera culesa din alte cosinitie. Cu finea lunei trebuie puse la clocitu gâscele, ratiile, gainele. Trebuie fiertu tortulu si pusu afora la inghiaciare; facându acést'a se albesce si se imóia mai iute, cându apoi numai decátu se incepe tiesutulu, pentru-cá se se termine, pre-cându are se urméze tēmpulu inalbitului.

Macsimu.

1. Tēmpulu e banu. Este unu risipitoriu acel'a, care nu folosesc bine tēmpulu.
2. Déca iubesci viétia, folosesc tēmpulu. Din folosirea buna si corecta a tēmpului se nasce fericirea vietiei.
3. Feresce-te de omulu, care nu cutéza ati-se uitá in ochi.
4. Nebunii implu blidulu, éra intieptii lu-golescu.
5. Din cas'a in carea se incuiba lucsululu, se departa noroculu si indestulirea.
6. Deda-te la ordine, labóre, cumpetu si ai aflu calea fericirii.
7. La stapánulu diligentu nu vedi servitoriu lenesiu. Trândavulu seau se indrépta seau fuge.
8. Mai bine nu ciná, decátu se faci detorii.
9. Barsionulu si metas'a stinge foculu din culina.
10. Crisim'a si pir'a punu bâta de cersitoriu in mân'a economului.
11. Esperinti'a este o scóla scumpa.
12. Conscienti'a, cà ti-ai impleniu detorinti'a, este mai dulce, decátu ori-ce placere materiala.